

Podiumkunsten en subsidies

De podiumkunsten raken steeds meer in de verdrinking. De kosten blijven stijgen terwijl de inkomsten achterblijven. Een verklaring van dit fenomeen werd door Baumol als volgt gegeven. De produktiviteit in de podiumkunsten stijgt niet. Zo duurt een voorstelling van Shakespeare nog altijd even lang, en heb je er evenveel acteurs voor nodig als vierhonderd jaar geleden. In de rest van de economie stijgt de produktiviteit sinds meer dan honderd jaar zo'n 2 à 3 % per jaar, zodat ook de lonen er kunnen stijgen. De podiumkunstenaar komt nu voor een dilemma te staan. Of wel zijn loon stijgt in hetzelfde tempo als in de rest van de economie, zodat ook de kosten per 'geproduceerde eenheid' stijgen. In dat geval zal de prijs die de toeschouwer moet betalen sneller moeten stijgen dan de prijzen van andere goederen en diensten. Wil hij dit laatste vermijden dan zal zijn loon in een trager tempo moeten toenemen dan het loon in de rest van de economie. Op termijn moet dit echter leiden tot het verpauperen van de podiumkunstenaar.

In beide gevallen worden podiumkunsten bedreigd. In het eerste geval omdat steeds minder mensen bereid zullen zijn als paupers een kunstenaarsbestaan te leiden. Uit deze analyse van Baumol wordt door podiumkunstenaars dan ook geconcludeerd dat de overheid hun subsidies moet geven. Hun pleidooi heeft succes gehad. Het grootste deel van het inkomen van de podiumkunstenaars komt nu rechtstreeks uit de overheidspot.

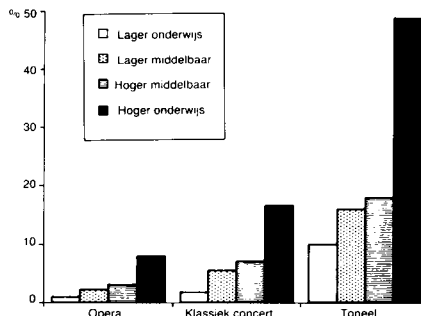
Deze rechtvaardiging van subsidies lijkt mij echter onvoldoende gegrond. In feite is het probleem dat is beschreven door Baumol, eigen aan vele diensten die geen technologische vernieuwing kennen. De kapper, bij voorbeeld, heeft nu evenveel tijd nodig om zijn werk te verrichten als in de tijd van Shakespeare. Toch slaagt hij erin klanten te blijven trekken en een inkomen te realiseren dat niet onderdoet voor anderen. De reden is heel eenvoudig. De stijgende inkomens die het gevolg zijn van produktiviteitsstijgingen, laten aan de mensen ook toe meer te betalen voor die diensten. Er is dan ook geen reden waarom ze dit niet zouden willen doen voor podiumkunsten, zoals ze ook bereid zijn te doen wanneer ze naar de kapper gaan.

Dit vermoeden wordt er echter nog bevestigd wanneer we de participatie van verschillende bevolkingsklassen aan de podiumkunsten bekijken. Figuur 1 geeft de resultaten weer van

P. de Grauwe

Figuur 1. Participatie aan opera, concert, en toneel

Bron: D. Naeyart en U. Claes, *Vrijtijdsbesteding in Vlaanderen anno 1983*, Katholiek Universiteit Leuven, Sociologisch Onderzoeksinstituut, 1984, nr. 2.

een enquête in Vlaanderen. Aan de mensen werd gevraagd of ze één of meermaals naar de opera, het theater of het concertgebouw waren geweest in 1983. Het aantal ja antwoorden wordt op de verticale as uitgezet (als een percentage van het totaal). De antwoorden worden gegroepeerd naar onderwijsniveau. Wat de meeste lezers wel vermoeden, wordt in deze enquête bevestigd. Het zijn vooral de mensen met een hoger onderwijsniveau die deze kunstvormen 'consumeren'. De mensen met lagere onderwijsniveaus participeren weinig in dit kunstgebeuren, ondanks het feit dat veel van de gesubsidieerde manifestaties niet duurder zijn dan een entreekaartje voor de voetbal.

Op dit ogenblik wordt meer dan drievierde van de kosten van de podiumkunsten gedragen door de belasting-

betaler. Indien de podiumkunstenaars, zoals ze beweren, een essentiële culturele waarde toevoegen aan de gemeenschap, moet het niet moeilijk zijn om de (reeds begoede) consument van deze diensten te overtuigen meer te betalen. Ikzelf ben ervan overtuigd dat dit kan. Door subsidies te blijven eisen, met andere woorden door te eisen dat de belastingbetaler ervoor betaalt ondanks het feit dat deze belastingbetaler nooit een voet zet in de cultuurpaleizen, schaden deze kunstenaars hun eigen beroep. Het zal immers steeds moeilijker worden om de politici te overtuigen geld te bijven geven voor activiteiten die slechts door een kleine elite worden begrepen en genoten.

De podiumkunstenaars zullen een betere overlevingskans hebben als ze de sociale elite die deze kunst geniet, doen betalen voor wat ze krijgen. Tegelijkertijd zullen ze vermijden dat ze afhankelijker worden van de politiek om zo de onvermijdelijke neveneffecten daarvan – politisering en bureaucratisering van het kunstgebeuren – te beperken.

P. de Grauwe